

TALOUSVALIOKUNNAN MIETINTÖ 8/2003 vp

Hallituksen esitys laiksi ydinenergilain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 4 päivänä marraskuuta 2003 lähettänyt talousvaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen laiksi ydinenergilain muuttamisesta (HE 128/2003 vp).

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- kauppa- ja teollisuusministeri Mauri Pekkari-
- nen, teollisuusneuvos Jussi Manninen ja van-
- hempi hallitussihteeri Minna Hyttinen, kaup-
- pa- ja teollisuusministeriö

- ympäristöneuvos Olli Pahkala, ympäristö-
- ministeriö
- säännöstöpäällikkö Pekka Salminen, Säteily-
- turvakeskus STUK
- toimialajohtaja Mikko Kara, Valtion teknilli-
- nen tutkimuskeskus, VTT prosessit
- toimitusjohtaja Yrjö Sahrakorpi, Valtion
- ydinjätehuoltorahasto
- yksikön johtaja Pekka Päätiläinen ja johtaja
- Harriet Kallio, Fortum Power and Heat Oy
- tutkimusjohtaja Juhani Vira, Posiva Oy
- varatoimitusjohtaja Ami Rastas, Teollisuu-
- den Voima Oy.

HALLITUKSEN ESITYS

Ydinenergilakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että valtion talousarvion ulkopuoliseen Valtion ydinjätehuoltorahastoon kerätään varoja rahaston muista varoista erillään pidettäväksi kahdeksi erillisvarallisuudeksi. Varojen kerääminen perustuu laissa säänneltyihin vuosittaisiin maksuihin rahastolle. Maksua kannetaan ydinvoimayhtiöiltä sekä Valtion teknilliseltä tutkimuskeskukselta tutkimusreaktorin haltijana.

Tarkoituksena on varmistaa, että Suomen viranomaisten ja muiden tarvitsijoiden käytettä-

vissä on korkeatasoista ja nopeasti saatavissa olevaa ydinturvallisuutta koskevaa asiantuntemusta. Lisäksi tavoitteena on saada käyttöön korkeatasoista asiantuntemusta ydinjätehuollon erilaisista ratkaisuista. Kunakin vuonna jaettavissa olevin varoin rahoitetaan kahteen hankekokonaisuuteen liittyviä tutkimushankkeita siten, että hankekokonaisuudet tarkoituksenmukaisella tavalla tukevat mainitun asiantuntemuksen säilyttämistä ja kehittämistä.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Talousvaliokunta ehdottaa, että lakiehdotus hyväksytään.

Varojen keräämisen tarkoituksena kahdeksi erillisvarallisuudeksi Valtion ydinjätehuoltorahaston yhteyteen on asiantuntemuksen ylläpitäminen. Asiantuntemuksen varmistamiseksi ja ylläpitämiseksi kauppa- ja teollisuusministeriö koordinoi kahta kansallista ydinturvallisuuteen ja ydinjätehuoltoon liittyvää tutkimusohjelmaa, joiden rahoittamiseen kauppa- ja teollisuusministeriö on osallistunut. Lailla kustannusvastuu niistä siirretään ydinvoimayhtiöille ja vähäisessä määrin Valtion teknilliselle tutkimuskeskuskelle tutkimusreaktorin haltijana ja jätehuoltovelvollisena. Lailla varmistetaan mainituille ohjelmille pitkäkestoinen ja vakaa rahoitus.

Erillisvarallisuuksien yhteismäärä kauppa- ja teollisuusministeriön mukaan tulee olemaan 4—5 miljoonaa euroa.

Talousvaliokunnan mielestä kauppa- ja teollisuusministeriön tulisi vastaisuudessa osallistua ydinenergia-alan perustutkimuksen rahoittamiseen.

Valtion ydinjätehuoltorahasto

Ydinjätehuollon kustannuksiin varautumista varten on valtion tulo- ja menoarvion ulkopuolella kauppa- ja teollisuusministeriön alainen ja sen hoidossa oleva Valtion ydinjätehuoltorahasto. Jätehuoltovelvollinen varautuu ydinjätehuollon kustannuksiin siten, että se maksaa kalenterivuositain rahastoon laissa säädetyt maksut ja luovuttaa maksukyvyttömyytensä varalta valtiolle vakuudet. Jätehuoltovelvollinen maksaa rahastoon määrän, joka vastaa sen tuottamien ydinjätteiden ydinjätehuollosta tulevaisuudessa aiheutuvien menojen arvioitua määrää.

Talousvaliokunta ehdottaa, että eduskunta hyväksyy lausuman, jonka mukaan Valtion ydinjätehuoltorahastoon kerättävät erillisvarallisuudet pidetään erillään ydinenergialain mukaisesti ydinjätehuoltoa varten jätehuoltovelvollisilta kerätyistä varoista. Lakiin tehtävällä muutoksella ei voida millään tavalla kajota Valtion

ydinjätehuoltorahastoon alkuperäiseen tarkoitukseen kerättyihin varoihin, jotka jätehuoltovelvolliset ovat maksaneet rahastoon ja jotka jätehuoltovelvolliset käyttävät ydinjätehuollosta vastaisuudessa aiheutuviin kustannuksiin (*Valiokunnan lausumaehdotus*).

Ydinjätehuoltorahaston pääoma vuoden 2002 lopussa oli noin 1 260 miljoonaa euroa.

Ydinenergianeuvottelukunta

Ydinenergialain mukaan ydinenergian käyttöön liittyvien asioiden valmistavaa käsittelyä varten toimii kauppa- ja teollisuusministeriön yhteydessä ydinenergianeuvottelukunta. Sen tehtävistä säädetään ydinenergianeuvottelukunnasta annetussa asetuksessa. Neuvottelukunnan tehtävänä on muun muassa tehdä tarpeellisiksi katsomiaan ehdotuksia ydinenergia-alaa koskevan tutkimuksen ja koulutuksen kehittämisestä ja järjestämisestä. Neuvottelukunnan jäsenet ovat ydinenergia-alan ja siihen läheisesti liittyvien alojen asiantuntijoita.

Hallituksen esitys on valmisteltu virkatyönä kauppa- ja teollisuusministeriössä. Esityksen valmistelutietojen mukaan lakiluonnoksesta pyydettiin lausuntoa muun muassa ydinenergianeuvottelukunnalta.

Talousvaliokunta toteaa, että edellisen ydinenergianeuvottelukunnan toimikausi päättyi 16.4.2003. Uuden neuvottelukunnan toimikausi alkoi 1.10.2003, joten esityksen valmistelun aikana ei ollut ydinenergianeuvottelukuntaa eikä se ole siis voinut antaa lakiehdotuksesta lausuntoa.

Muuta

Talousvaliokunnan saamien lausuntojen mukaan hallituksen esityksen perustelut eivät kaikilta osin vastaa käytäntöä. Perusteluissa todetaan muun muassa, että ydinvoimayhtiöiden "kiinnostus panostaa ydinturvallisuusasiantuntemuksen pitkäjänteiseen ylläpitoon on osoittanut heikkenemisen merkkejä, vaikka tilanne ei vielä olekaan muodostunut mitenkään kriittiseksi." Talousvaliokunnassa monet asiantuntijat ovat

torjuneet kritiikkiin ja osoittaneet vuotuisten ydin-energiatekniikan ja ydinjätehuollon tutkimus- ja kehitysmenojen kasvaneen.

Talousvaliokunnankaan mielestä hallituksen esityksen valmistelussa ei ole kaikilta osin noudatettu hyvää lainvalmistelutapaa.

Päätösehdotus

Edellä esitetyn perusteella talousvaliokunta ehdottaa,

että lakiehdotus hyväksytään muuttamattomana ja

että hyväksytään yksi lausuma (Valiokunnan lausumaehdotus).

Valiokunnan lausumaehdotus

Eduskunta edellyttää, että Valtion ydinjätehuoltorahastoon kerättävät erillisvarallisuudet pidetään erillään ydinenergialain mukaisesti ydinjätehuoltoa varten jätehuoltovelvollisilta kerätyistä varoista. Lakiin tehtävällä muutoksella ei voida millään tavalla kajota Valtion ydinjätehuoltorahastoon alkuperäiseen tarkoitukseen kerättyihin varoihin, jotka jätehuoltovelvolliset ovat maksaneet rahastoon ja jotka jätehuoltovelvolliset käyttävät ydinjätehuollosta vastaisuudessa aiheutuviin kustannuksiin.

Helsingissä 4 päivänä joulukuuta 2003

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Jari Leppä /kesk
jäs. Mikko Elo /sd
Sari Essayah /kd
Merikukka Forsius /vihr
Klaus Hellberg /sd
Reijo Kallio /sd
Esko Kiviranta /kesk
Martti Korhonen /vas

Miapetra Kumpula /sd
Seppo Lahtela /kesk
Jere Lahti /kok (osittain)
Klaus Pentti /kesk
Antti Rantakangas /kesk
Martin Saarikangas /kok
Sari Sarkomaa /kok
Juhani Sjöblom /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.